

İLK ÇOCUKLUK DÖNEMİ

Beden Gelişimi

Çocukluğun ilk yıllarında görülen hızlı gelişme giderek daha yavaş fakat sürekli bir artış gösterir. İlk yılda 20-25 cm olan boy artışı, üçüncü yılda 10 cm dörd ve beşinci yılda 5-6 cm, ye kadar düşer, bu artış ergenliğe kadar ani bir sıçrama göstermez. Ağırlıktaki artışta boy uzamasına benzer bir gelişim gösterir.

İlk diş genellikle altı ve yedinci aylarda çıkmaya başlar. On iki tane olan süt dişleri dört yaşına doğru tamamlanır.

Bilişsel (Zihinsel) Gelişim

İşlem Öncesi: Doğumdan iki-üç ay sonra nesnelere yok olduğunu düşünen çocuk, on iki ay civarında nesnelere değişmez olduğunu kavrama aşamasına gelir. Beş yaşına doğru çocuk nesnelere zihinsel olarak temsil eder. Ancak, bu kavramlar ve semboller üzerinde zihinsel işlemler yapamaz. Adından da Anlaşılacağı gibi, henüz işlemlerin yapılamadığı, ancak işlemlerin yapılabilmesi için hazırlıkların sürdürüldüğü dönemdir. İki ile altı ve yedi yaşları içine alır.

Bu dönemin en önemli özelliği, sembolik fonksiyonun ortaya çıkmasıdır. Yani bir önceki dönemde sürekli oldukları (Gözden ırak olanın dahi var olmaya devam ettiği) anlaşılabilir nesnelere, artık sembollerle temsil edilmeye başlanır. Çocuk nesnelere gözünde temsil ettiği semboller arasındaki ilişkiyi bulmaya çalışır. Kavram ve sembollerin verdiği zenginlikten faydalanarak oyun yaşamına yeni zenginlikler getirir. Örneğin, bir ağaç dalını at gibi kullanmaya, ana-baba rollerine girerek arkadaşlarıyla yetişkin ilişkilerini taklit oyunları oynamaya başlar. Bu sembolik, hayali ve oyunsal maceralar sayesinde çocuk yavaş yavaş gerçek yaşama hazırlanır. Bu dönemde nesnelere kategorilere ayırmayı öğrenir. Nesnelere büyüklük, renk, biçim gibi belirli duyuşsal özelliklere göre sınıflandırması, nesnelere değişmezliği aşamasından sonra kendini gösterir. Çocuk beş yaşına geldiğinde bir nesneyi ayrı, bağımsız olarak değil, o nesnenin ifade ettiği sınıfın temsilcisi olarak görmeye başlar. Piaget'ye göre dil gelişimi, çocuğun bilişsel gelişiminin belirli bir aşamaya ulaşmasının doğal sonucudur. Bilişsel gelişimin temelinde dil gelişimi değil, aksine dil gelişiminin temelinde bilişsel gelişim yatar.

Cinsel Gelişim

İki-üç yaşına giren çocuğun düşünce dünyasında, giderek artan bir biçimde, yeni ilgi alanı oluşur. Bu eşeylik ayrılıkları ile ilgilidir ve çocuğun dikkati eşeylik organına ve bunların anlamlarına yönelir. Psikanaltik kurama göre ilk iki dönemde cinsel dürtünün doyurulması ağız ve anal bölgenin işlemleri ile ilgili iken, iki üç yaşından başlayarak artık eşeylik organının kendisi cinsel haz bölgesi olmuştur. Freud, ruhsal-cinsel gelişimin bu üçüncü basamağına fallik dönem adını vermiş ve çocuğun bu yaşta cinsel ilgi ve eylemlerini yetişkin insanlardaki cinsel yaşamın öncüsü, çocuksu bir benzeri olarak görmüştür.

Üçüncü yaştan altı yaşına dek olan oyun çağında çocuk, hareket dizgisi (motor sistem) üzerinde egemenlik kurmuş olup, artan devingenliği ile çevrenin çapını genişletmektedir. Konuşabilmesi, insanlar arası ilişkileri daha anlamlı bir biçimde genişletilmesinde büyük rol oynamaktadır. Piaget'nin dediği gibi çocuk, "bene-dönük" bir durumdan "topluma-dönük" bir duruma doğru hızla ilerlemektedir. Çevreden ve diğer insanlardan ayrı bir kişi olduğunu kavramış olan çocuk. Artık "nasıl bir kişi" olacağını araştırmaktadır. Bu yaş çocuğu, artık "küçük bir adam" olmuştur. Cinsel ayrılıkların öğrenilmesi, cinsel benlik duygusunun başlaması ve cinsiyete uygun rollerin benimsenmesi bu yaşlarda iyice kesinleşmiştir. Bu çocuğun öğrenme tutkusu toplumun cinselliğe karşı

tutumlarına yönelir. Çocuk cinsel yasakları ve değerleri hızla öğrenir. Cinsel ilgiler ve cinsel rollerin benimsenmesi çocukların oyunlarında da belirgin olur. Bu dönemde çocuğun karşılaştığı iki önemli sorun iğdiş korkusu ve oedipus karmaşasıdır. Erkek çocuğun davranışlarında fallik-girici özellikler ağırlık kazanır. Kızda ise ele geçirme ya da çekici oluş gibi davranış biçimleri gelişir. Çocuğu motor ve zihinsel güçlerinin artışına bağlı olarak, eylem alanı, istek ve emelleri de genişlemektedir. Bu dönemde çocuğun karşılaştığı iki önemli sorun iğdişlik korkusu ve oedipus karmaşasıdır. Freud'tan sonra psikologlar ise salt cinsellikten ziyade çocuğun ana-babayla özdeşim kurması bu dönemin temel ödevi olduğu üzerinde durmuşlardır.

Toplumsal Gelişim

Özerklik: Erkek çocuk babaya, kız çocuk anneye benzemek istemesi çocukta cinsel rollerin öğrenilmesini sağlar. Cinsel rollerin yerine getirilme isteği bir bakıma özerk olma isteğidir. İşte buna özdeşim adı verilir. O halde çocuklar niçin özdeşim kurarlar? Sorusuna cevap vermek kolay olsa gerek: Özerk olmak için; anne babanın yaptıklarını yapabilmek için. Zaten gelişim arketipi tüm insanlarda mevcuttur. O halde çocuklar gelişmek için özdeşim kurarlar. Birinci yaşın sonunda ve ikinci yaşın başlarında çocuğun kas ve hareket dizgisi iyice gelişmeye başlar. Ayağa kalkmak ve yürümek, çocuğun anne kucağından çevreye doğru uzanması; yatay ve bağımlı varoluştan, dikey ve hareketli özerk varoluşa geçişin ilk adımıdır. Hareket dizgesinin gelişmesinin yanında, çocukta işeme ve dışkılama görevini gören büzgeç kaslar olgunlaşmaktadır. Büzgeç kasların olgunlaşması, işeme ve dışkı lamanın artık isteğe göre yapılabilmesi demektir. Yani çocuk isterse tutabilir ve bırakabilir. Böylece birbirine karşıt iki istek ve eğilim ortaya çıkmıştır. Çocuk birbirine karşıt iki istek arasında seçim yapabilme durumuna gelmiştir. Bu durum, çocuk için yepyeni bir gelişmenin meydana gelmesi demektir. İstemek ya da istememek; yapmak ya da yapmamak. İşte özerklik duygusu birbirine karşıt istek ve eğilimler arasında bir seçim yapabilme gücüdür. İşeme ve dışkı lama isteyerek tutabilme ya da bırakabilme, giderek toplumsal anlam taşıyan bir çok davranış örüntülerine de geçer ve genellenir. İşte bu dönemde, dışarıdan yapılacak denetim ve öğretiler, çocuğun bir seçim yapabilme düşüncesini aşırı uçlara götürmeyecek biçim de güven verici olmalıdır. Çocuk birbirine karşıt eğilimler üzerinde giderek bir denge kurmayı, seçim yapabilmeyi ve irade düşüncesini geliştirir. Kendi benliğine saygısını yitirmeksizin kendi kendini denetleyebilme duygusundan iyi niyet ve onur duygusu doğar.

Girişim: Üç-dört yaşlarında çocuk beden ve kişilik bakımından hızla büyümektedir. sanki bir yetişkin gibi daha sevecen ve rahat; düşüncesi de daha parlak; hareketlerinde daha canlı ve etkindir. İşte çocuğun psiko-sosyal gelişiminin bu döneminde ilgisinin cinsel konulara yönelmesi, bitmez tükenmez öğrenme merakının ortaya çıkması, bir anne, bir baba yerine geçmeye özenmesi ve bu doğrultuda emeller beslemesi, girişim duygusun öncüleridir. Girişim her eylemin zorunlu bir parçasıdır. İnsanoğlunun her öğrenmesinde, her eyleminde, en önemli başlatıcı öğedir. Girişim duygusu özerk ve özgür düşünmek, geleceğe yönelik emeller beslemek ve eyleme geçmek için rahatlık ve güç sağlar. Bireyin girişim ve becerme gücü ceza korkusu ve suçluluk duygusuyla kısıtlanır .

Ahlak Gelişimi

Gelenek Öncesi Düzey: Gelenekler öğrenilmemiştir. Bu nedenle geleneklere uygun davranışlar sergilemezler. Yetişkinler bunu bildiği için çocuklara karşı hoşgörülüdür. Bu dönemde çocuk cezadan kaçınma, ödül sağlama düşüncesi ile dışsal ölçütlere göre yargılarda bulunur. Yargıların niyete göre değil de, sonuçlara bağlı olarak yapılması bu düzeyin özelliklerindedir. Bu düzeyin birinci aşaması “itaat ve cezalandırma”sabit kurallara sorgusuz sualsiz itaat etmeleri gerektiğine inanırlar.

İlk Çocukluk Döneminde Sağlıklı Gelişim İçin Rehberlik

Okul öncesi dönem adı da verilen üç-altı yaş arası, çocukluğun en renkli dönemlerinden biridir. Bu dönemde çocuk konuşkan, cıvıl cıvıl, yaşam dolu, sokulgan ve sevimlidir. Durmadan sorar; “Anne bu ne? Neden?” gibi soruların ardı arkası gelmez. Sık sık büyüklerin sözünü keser; “Baba bana da söyle! Anne ben de bilmek istiyorum!” diye araya girer. Sonu gelmez bir öğrenme açlığı vardır. Her şeyi bilmek, tanımak ister. Anne babayı bunaltıncaya dek sorar. Çünkü gerçekten çevreyi tanımak istiyor.

Bu yaş çocuğun uğraşları amaca yöneliktir. Girişken ve yardıma hazırdır. Kendi işini kendisi yapmaya bayılır. Annenin ayağına dolaşır, ama tutturuculuğu azalmıştır. Hep “Ben!, Ben!, Benim; Benim!” diyen iki yaş çocuğu gitmiş, yerine “Ben de, Biz Bizim” diyen toplumsal bir çocuk gelmiştir.

Bu dönemde benlik duygusu iyice gelişmeye başlar. Her şeyden önce kız ve erkek olduğunu ayırt eder. Kız ve erkek ilişkileri iyice belirir. Bu dönemde kız erkek oyunları sürse de erkeklerin ayrı, kızların ayrı kümelerde toplanmaya başladıkları görülür.

Bu dönemin diğer belirgin özelliği anneye babaya benzeme çabası ve taklittir. Kız çocuğu anneye hayrandır. Anneye bir arada bulunmaktan, onunla mutfakta iş yapmaktan büyük zevk alır. Her haliyle anneyi sevindirmek, onun beğenisini kazanmak ister gibidir. Onun hoşuna gidecek işleri yapmaya özen gösterir. “Bak anne ben ne yaptım!” Diyerek, ondan övgü bekler. Anneyi giyinirken, soyunurken özellikle süslenirken hayranlıkla izler. Onun süs eşyalarını kullanır ve kullanmış olduğu eşyalarla birlikte babasına görünmeye çalışır. Bu davranışta hem anneye benzeme hem de kendini babaya beğendirme isteği gizlidir. Benzer davranışlar erkek çocuğunda da görülür. Erkek çocuk da babaya hayrandır. Onun gözünde babadan daha güçlü kimse yoktur. Yaşlılarıyla konuşurken “Benim babam senin babanı döver!” diye tartışmaya girer. Yürüyüşünde, konuşmasında babayı bilinçli ve bilinçsiz olarak benimsediği görülür.

Kız çocuğun anneyi benimsemesi, erkek çocuğun da babayı örnek alması kişiliğin gelişmesinde en önemli faktördür. Erkek çocuk erkek kimliğini babaya benzeyerek, kız çocuk da kız kimliğini anneye benzeyerek kazanır. Özdeşim kurma eğilimi o kadar güçlüdür ki, çocuk anne babanın tutumlarını, duygularını ve huylarını kendi benliğine mal eder, kendi kişiliğinin bir parçası durumuna getirir.

Bu dönemde ana babaların amacı, çocukların yavaş yavaş kendi yeteneklerinin gelişmesine, kendilerine olan bağımlılığın azalmasına, kendi gereksinimlerini daha kolay karşılamasına ve sorunlarını çözebilmesine yardım etmek olmalıdır

Bu dönem de çocuklarının önlenemez bir merak ve öğrenme isteklerinin olduğu yukarıda anlatıldı. Ana-baba ve çevresindeki insanlara durmadan sorular sorarak içinde bulunduğu dış dünyayı tanımaya çalışır. “Dedem neden bastonla yürüyor?, Ay dede neden sürekli bizimle geliyor?, Allah nerede?, Ben nereden geldim?” ....gibi kısa ve öz olarak cevaplanan, bu sorular örneğin, ben nereden geldim? Sorusuna anne: “Benim karnımda, sıcacık bir yer var. Sen orada bir süre büyüüp geliştikten sonra seni oradan çıkarıp aramıza aldık”. Bu şekilde sorularına cevap alan çocuğun girişimciliği devam edecektir. Öte yandan bu sorular karşısında anne babaların kısıtlayıcı ve yargılayıcı “Sus”, “Ayıp”, “Günah”, “Yapma” gibi ifadelerle çocuğu susturmaya, engellemeye çalışması veya yapmış olduğu davranışından dolayı ceza alması, örneğin, mutfakta annesine yardım etmeye çalışan kız çocuğun bardağı elinden düşürüp kırması sonucunda, ceza alması çocukta girişimciliğin engellenmesine ve kendisini suçlu hissetmesine neden olacaktır. Yanlılardan bir diğeri de çocukların bilgi düzeylerinin üzerinde cevap vermedir. Nereden geldiğini soran çocuğa yumurta, sperm gibi kavramları da kullanarak döllenmeyi anlatmadır. Bu tür yanıtlar çocuğun merakını doyumak bir yana merakını daha da artırarak çocuğun doyumsuzluğa sürüklenmesine neden olur.

Okul öncesi Eğitimde Öğretmenin Benimseyeceği Temel İlkeler

Kişisel Gelişim ve Rehberlik: Anasınıfı çocuğunun gelişmesine uygun bir eğitim ortamı hazırlamak, bu gelişimin okulda, ailede ve çevrede en iyi şekilde sürmesi için gerekli katkıları yapmak öğretmenin temel işlevidir. Oyun çocuğundan okul çocuğu olmaya bir geçiş, bir başlangıç sayılan bu dönemde çocuğun kazanacağı temel anlayış ve tutumlar tüm eğitim sürecini önemli ölçüde etkiler.

✓ Gelişim bir süreçtir. Anasınıfındaki çocuğun gelişimi, daha önceki dönemlerdeki gelişimin görevlerinin ne derecede başarıldığına bağlı olarak devam edecektir. Bu yüzden çocuğun o yaştaki durumu, önceki gelişim özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

✓ Çocuğun 0-6 döneminde temel fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları karşılanarak sağlıklı bir kişiliğin temelini atılması, onun eğitim sürecine aktif ve başarılı bir uyum yaparak dengeli bir yetişkin olmasının yolunu açar. Özellikle erken yaşta, öğretmenin etkinlikler yardımıyla çocukta kendini kabul, özgüven, benlik saygısı gibi kişilik özelliklerinin gelişimine yardımcı olması, bu süreci etkileyici etkilere sahiptir. Bu nedenle, sağlıklı bir kişilik gelişimine uygun bir okul ve ev ortamı hazırlanmalıdır.

✓ Çocuğun sosyalleşmesi sürecinde en önemli rol modeli ve özdeşim kurduğu kişi öğretmendir. Gelişim bir bakıma, sosyal öğrenme sürecidir. Bu nedenle öğretmen, çocuklar için doğru rol modelleri sunma işlevini üstlenmelidir.

✓ Çocuğun “kendini anlama ve keşfetmesi” temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesi, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasına fırsat verecek yaşantılar sağlanmalıdır. Bu dönemde çocuk çeşitli aktiviteler ve yaşantılar içinde kendini tanımaya başlar. Öğretmen, çocuğa sürekli ve uygun geri bildirim vererek bu gelişime yardımcı olur. Bunun sonucu çocuk, giderek kendi özellikleri konusunda daha çok bilgi kazanır ve kendisinin farkında olma derecesini artırmaya başlar.

✓ Çocuğa mümkün olduğu kadar erken yaşta, yaşına uygun şekilde “karar verme stratejileri” öğretilmelidir. Anasınıfındaki çocuk da basit durumlar içinde olsa bile bir karar verme ve bir seçim yapmanın sorumluluğunu alma ve sonucunu görme sürecini yaşamaya başlamalıdır. Bu durumun, yaşam görevlerini yerine getirirken kişisel tercihler yapma, eğitsel ve mesleki yönelme açısından önemlidir .

✓ Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılık beraber, sosyalleşme süreçlerini kolaylaştırmak, sosyal ilgi ve ait olma duygularını geliştirmek .

Örnek: Ana sınıf öğretmeni Emin Bey, Cananın problemini nasıl çözdüğünü şöyle anlatıyor: Canan anasınıfına başlayalı iki ayı geçkin bir süre olmasına rağmen evde yapması gereken ödevleri yetiştiremiyor, sürekli olarak unuttuğunu veya kaybettiğini söylüyordu.

Canana ödevlerini, unutup kaybetmekten kurtulmak isteyip istemediğini sordum. Unutmak istememesine rağmen, sürekli unuttuğunu söyledi. Ödevlerini koyacağı değerli bir dosya olursa unutup, yitirmeyeceğini düşündüm. Bunun için üzerinde büyük ve yaldızlı harflerle kendi ismi yazılı bir dosya hediye ettim. Bundan sonra yapmış olduğu ödevlerini dosyanın içinde saklayarak, kaybetmemesi konusunda anlaştık.

Ertesi gün, Canan aylardan sonra ilk defa ödevini yaparak geldi.

Eğitsel Gelişim ve rehberlik: Bu dönemde yapılacak en önemli etkinlik çocuğun okula uyumunu sağlanmasıdır. Okulda öncelik, okul ortamına alışma, ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenme, okulu, öğretmeni ve arkadaşlarını sevme, okuma-yazma, matematik gibi temel öğrenme becerilerine ilgi duyma, resim-müzik-spor gibi özel yeteneklere yönelik etkinliklerden hoşlanma, okul kurallarını benimseme, okuma ve kitaplara ilgi, konuşma ve ifade becerilerini geliştirme gibi amaçlara yönelik etkinlikler yapılmalıdır.

Çocuğun okulu tanıma ve uyum sağlama sürecinde şu etkinlikler yapılabilir:

✓ Okulun açıldığı ilk gün çocuklar ve veliler için tanışma partisi düzenleyiniz.

- ✓ Çocuklara ve velilere okulun personelini tanıtınız.
- ✓ Okulun değişik birimlerini çocuklarla gezip, incelemelerini sağlayınız.
- ✓ İkili-üçlü gruplar oluşturup birbirlerine sorular sorup tanışmalarını sağlayınız.

Örnek: Ana sınıfı öğretmeni Sude Hanım, ne zaman sınıftan ayrılrsa, çocuklar hemen gürültü yapmaya başlıyor, çeşitli yaramazlıklarda bulunuyorlardı. Sude Hanım, çocuklara kendi başlarına çalışmayı nasıl öğrettiğini şöyle anlatıyordu:

Çocuklara, ben sınıfta yokken çalışma alışkanlığı edinmeleri gerektiğini belirtip şöyle dedim. “Sınıfa döndüğümde, şimdiki gibi sessiz olursanız çok mutlu olacağım”. Daha sonra sınıftan ayrıldım ve üç dakika sonra geri döndüm. Sınıfa girdiğimde bir hayli gürültü vardı; fakat beş-altı çocuğun çalışmakta olduğunu fark ettim. Bu öğrencilere, birinin kontrolü olmaksızın ders çalışabilecek olgunluğa eriştikleri için, çok memnun olduğumu söyleyerek teşekkür ettim. Gürültü yapanlara ise hiçbir şey söylemedim.

Bu durum iki-üç hafta devam etti, bu süre içinde sınıftan çıkmak için çok fazla fırsatım oldu. Her defasında, sınıfta çalışmakta olan öğrencilere övgü ile bahsettim. Çalışmakta olan öğrencilerin sayıları her geçen gün daha da artıyordu. Sınıfın dışında kalış sürelerimi her defasında aynı tutmuyordum. Bu süre bazen bir dakika bazen de sekiz-on dakika olabiliyordu. Bu iki-üç haftalık süre içinde gözle görülür bir ilerleme gördüğüm için Sınıfa dönüp şöyle dedim: “Sanırım bir öğretmene bile ihtiyacımız yok kendi başınıza ne güzel çalışıyorsunuz”.

İlerleyen günlerde bir ders saatinde sınıfı üç-dört kez terk ettiğim halde sadece bir kez övdüm diğerlerinde ise hiç ses çıkarmadım.

Sude Hanım, burada aralıklı pekiştirmeyi üç değişik şekilde uyguladı. **a-** Sınıfın dışında kaldığı süreleri farklı tuttu. Bazen bir dakika dışarıda kalırken, bazen de on dakika dışarıda kalıyordu. Çocuklar, onun ne zaman sınıfa döneceğini kesinlikle bilmiyorlardı. **b-** Yaramazlık yapan, sırasında oturmayıp sınıf içerisinde dolaşan öğrencilere hiçbir şey söylemeyen Sude Hanım, çalışmakta olan öğrencilere pekiştiriciler veriyordu. Fakat çalışmakta olan her öğrenciye ayrı ayrı pekiştirmede bulunmadı. Bu yüzden bazı öğrenciler çalışmaya devam ettikleri halde pekiştirici alamadılar. **c-** Sınıf, öğretmen yokken çalışmaya devam etmeyi öğrendiğinde, yavaş yavaş teşekkür etmeyi bıraktı. Bu aralıklı pekiştirme ile çocuklar, adım adım birinin kontrolü olmaksızın daha uzun süreler kendi başlarına çalışmayı öğrendiler. Sürekli denetim olmaksızın çalışabilme alışkanlığı, çok önemlidir .

Mesleki Gelişim ve Rehberlik: Gelişim dönemleri içinde mesleki gelişim ihtiyaçları karşılanırken temel bazı ilkeler anaokulu öğretmenlerince sürekli göz önünde tutulmalıdır. Çünkü bu dönemde çocuğun kazanacağı temel anlayış ve tutumlar bu sürecin geri kalan kısmını önemli ölçüde etkiler. Bu temel ilke ve anlayışlar şu şekilde vurgulanabilir. Mesleki rehberlik bir süreç olup okul öncesi dönemde başlar yetişkinlik dönemine kadar devam eder.

✓ Her birey tek ve benzersizdir. Her çocuğun kalıtımla getirdiği özellikleri, yetenekleri, güçlü ve zayıf yönleri vardır. Doğduğu ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel koşulları, değerleri, davranış kalıpları farklıdır. Bu farklılıkların mesleki gelişime de yansıtacağı dikkate alınmalıdır.

✓ Gençlik döneminde ya da yetişkinlikte verilecek mesleki kararın sağlıklı ve kişiye uygun olması 0-6 yaş döneminde çocuğun temel fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanarak sağlıklı bir kişiliğin temelini atılmasıyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle çocukta kendini kabul, özgüven, benlik saygısı gibi kişilik özelliklerin gelişimi, mesleki gelişim sürecini belirleyici etkilere sahiptir. Bu nedenle okulöncesi dönemde sağlıklı bir kişilik gelişimine uygun bir okul ve ev ortamı yaratılmalıdır.

✓ Anaokulu öğretmenleri ve ana-babalar gerek sahip oldukları mesleklere uygun olarak, gerekse diğer meslekler açısından olumlu mesleki tutum ve doğru rol modeli sunmalıdır.

✓ Çocuğa “kendini anlama ve keşfetme”nin temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesi, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasına fırsat verecek yaşantılar sağlanmalıdır. Bu dönemde çocuk çeşitli aktiviteler ve yaşantılar içinde kendini keşfetmeye başlar. Anaokulu öğretmeni çocuğa sürekli ve doğru geri bildirim vererek bu gelişime yardımcı olabilir. Doğru bir mesleki karar, bu dönemde kendini doğru tanımaya başlamakla mümkündür.

✓ Okulöncesi dönemde çocuğa “karar verme”stratejileri öğretilmeyi başlanmalıdır. Çocuk basit durumlar içinde bile olsa bir karar verme ve bir seçim yapmanın sorumluluğunu alması ve sonucunu görmesi sürecini yaşamaya başlamalıdır.

✓ Bu dönemde çocuğun mesleklerin gerekli ve önemli olduğunu öğrenmesi ve farkına varması çok önemlidir. Diğer insanlara yararlı hizmet ve ürün veren her çalışana saygı duyulması gereğini çocuk bu yaşlarda kazanmaya başlamalıdır. Meslekleri “iyi-kötü”gibi etiketlemeden kesinlikle kaçınılmalı, bu konuda ön yargılar oluşturulmamalıdır.

✓ Bu dönemde ayrıca, meslekleri geleneksel olarak kadın ve erkek meslekleri diye gruplayıp, cinsiyete ilişkin önyargılar oluşturmaktan kesinlikle kaçınılmalıdır. Böyle önyargıların oluşması çocuğun mesleki gelişim sürecini olumsuz etkileyebilir. Çünkü birey, kendi özellikleri, ilgi ve yeteneklerine göre değil de, cinsiyete göre bir meslek seçme önyargısı ile sınırlanmış olur.

✓ Bu dönemde çeşitli oyunlar içinde mesleki roller canlandırılırken çocuğa “bağımsızlık” ve “kendine güven” duygularının kazandırılması, ayrıca yetişkinlerin iş ve meslek dünyasına ilişkin gerçekçi bir görüş kazandırılması temel amaç olmalıdır

✓ Her öğrencinin bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel güçleri ile desteğe ve özel ilgiye ya da dikkate ihtiyaç duyduğu alanlarla ilgili ulaşabildiği tüm bilgileri toplamak ve bunu öğrenciye aktarmak.

Çocuğun kendini anlama düzeyini artırmak yetenekleri, ilgileri, kişiliği, başarısı ve fırsatlar arasındaki ilişki konusunda anlayışını artırmak.

Hakan KIRBAŞ
Psikolojik Danışman

KAYNAKÇA

Öztürk, O. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları Evrim Dağıtım 3. Basım İstanbul 1990.

Yeşilyaprak, B. Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Nobel Yayın Dağıtım 2. Basım Ankara 2001.

Kuzgun, Y. Meslek Danışmanlığı Nobel Yayın Dağıtım Ankara 2000.

Kalyon, B. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi Sayı 32,2002